

The Gleaner

Vol 3 (1965)

Συγχαρητική επιστολή του Κων. Οικονόμου του
εξ Οικονόμων στο μητροπολίτη Χίου Πλάτωνα

Βαγγέλης Σκουβαράς

doi: [10.12681/er.9451](https://doi.org/10.12681/er.9451)

Copyright © 2016, Βαγγέλης Σκουβαράς

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Σκουβαράς Β. (2016). Συγχαρητική επιστολή του Κων. Οικονόμου του εξ Οικονόμων στο μητροπολίτη Χίου Πλάτωνα. *The Gleaner*, 3, 27-30. <https://doi.org/10.12681/er.9451>

**ΣΥΓΧΑΡΗΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΚΩΝ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
ΤΟΥ ΕΞ ΟΙΚΟΝΟΜΩΝ
ΣΤΟ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΧΙΟΥ ΠΛΑΤΩΝΑ**

Στις 25 Ἰανουαρίου 1817 πέθανε ὁ μητροπολίτης Χίου Διονύσιος. Στὸ θάνατό του πένθησαν εἰλικρινὰ οἱ Χιώτες, γιατί «ἔχασαν τὸν φιλογενέστερον καὶ θερμότερον συνεργὸν καὶ ὑπέρμαχον τῆς ἀναγεννήσεως καὶ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ γένους [...]. Πεπαιδευμένος αὐτός, ἐγνώριζεν ὅτι ἡ παιδεία εἶναι τὸ μεγαλύτερον καλόν, ἢ μάλλον εἰπεῖν, ἡ πηγὴ ὅλων τῶν καλῶν, καὶ ταύτην ὑπὲρ πάντα ἐπροσπάθει νὰ στερεώσῃ εἰς τὴν ἐπαρχίαν του δι' ὅλον τὸ γένος»¹.

Ἡ λύπη τους ὥστόσο μετριάστηκε, ὅταν ἔμαθαν ὅτι ἀντικαταστάτης του ψηφίστηκε ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὁ συντοπίτης τους δάσκαλος στὸ Κουρουτσεσμέ Πλάτων (Παντελῆς) Φραγκιάδης (1775-1822)². Τὴν ἐντύπωση ποὺ προκάλεσε ἡ ἐκλογή του τὴ μαθαίνουμε ἀπὸ σχόλιο τοῦ Λόγιου Ἑρμῆ³: «Κλαίουσιν οἱ φιλόκαλοι Χῖοι διὰ τὸν θάνατον τοῦ κοινοῦ πατρὸς καὶ καλοῦ ποιμένος, καὶ κλαίουσι μετ' αὐτῶν καὶ ἄλλοι πολλοὶ ὁμογενεῖς [...]. Ἀλλὰ παρηγοροῦνται, διότι ἡ μουσοτρόφος αὐτῶν πατρις Χίος ἀπολαμβάνει πάλιν, κατὰ τὰ νεώτατα ἐκ Κωνσταντινουπόλεως γράμματα, Ἀρχιερέα κατὰ τὰς ἀρετὰς ὄχι κατώτερον τοῦ ἀειμνήστου ἐκείνου· ἀπολαμβάνει Πλάτωνα τὸν Φραγκιάδην, τὸν ὁποῖον ἐγέννησε καὶ ἀνέθρεψεν αὐτὴ ἢ ἰδίᾳ καὶ ἔστεφαν αἱ Πιερίδες. Ἡ Κωνσταντινούπολις, μάρτυς οὔσα τῆς παιδείας, τῶν φρονημάτων καὶ τῶν πολλῶν ἄλλων ἀρετῶν τοῦ χρυσοῦ τούτου νέου, ἐγγυᾶται πρὸς τοὺς Χίους τῶν λόγων ἡμῶν τὴν ἀλήθειαν».

1. «Λόγιος Ἑρμῆς», 15 Ἀπριλίου 1817, σ. 182.

2. Βλ. Ι. Βλαχογιάννης, *Χιακὸν Ἀρχεῖον*. τ. 1 (1924), σ. 426 κέ. Αἰμ. Ζολώτα - Σάρου, *Ἱστορία τῆς Χίου*, τ. 3β, σ. 46-47. Κ. Ἀμαντος, *Ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν τῆς Χίου*,

«Ἑλληνικά», 4 (1931), σ. 61-63. Φ. Η. Ἡλιού, *Ἀνέκδοτα καὶ ξεχασμένα γράμματα ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφία τοῦ Κοραῆ*, α" Ἐρανος εἰς Ἀδαμάντιον Κοραῆν», τεύχ. Α', Ἀθήνα 1956, σ. 123 κ. ἄ.

3. «Λόγιος Ἑρμῆς» ἔ. ἄ.

Στήν έκλογή του αυτή φαίνεται πώς δὲν ἦσαν ἀμέτοχοι κι οἱ πατριώτες τους, ἔπως συμπεραίνουμε ἀπὸ γράμμα τοῦ Χιώτη Σταμάτη Ροδοκανάκη (29 Ἀπριλίου 1817) στὸν Ἰάκωβο Ρώτα, ποῦ βρισκόταν στὸ Τριέστι, κι ἔπου, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, γράφει¹: «Πρὸ καιροῦ τινὸς σᾶς εἰδοποίησεν ὁ αὐτάδελφός μου Φραγκούλης τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου Ἀρχιερέως μας καὶ τὴν ὄσσην κοινὴν λύπην ἐπροξένησεν ἡ στέρησίς του καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητά του, καὶ διὰ τὸν ζῆλον ὃν ἔδειχεν εἰς τὴν παιδείαν. Σᾶς εἰδοποιῶ καὶ ἐγὼ τώρα ὅτι ἡ πατρὶς γνωρίζουσα πρὸ καιροῦ τὰς ἀρετάς, τὴν φιλοκαλίαν καὶ τὸν ὑπὲρ παιδείας ζῆλον τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει τότε εὐρισκομένου πολίτου της Κυρίου Πλάτωνος Φραγκιάδη, τὸν ἐζήτησε, καὶ ἀπόλαυσε διὰ Ἀρχιερέα της, ὅθεν εὐδοθῆεις ὑπεδέχθη παρὰ πάντων μετ' εὐφημιῶν καὶ κρότων».

Ὁ ἴδιος ὁ Κοραῆς - ἂν κι ἀργότερα ἄλλαξε γνώμη - σὲ γράμμα του στὸν Πλάτωνα μιλάει μ' ἐγκωμιαστικὰ λόγια, τονίζοντας τὴ μουσοφιλία του²: «Μακαρίζω τὴν Χίον, ὅτι ἔλαβε τοιοῦτον ποιμένα· ἀλλὰ πολὺ πλεόν, Δέσποτά μου, μακαρίζω τὴν Πανιερότητά Σου ὅτι εὐτύχησες νὰ ποιμαίνῃς τοιοῦτους ἀνθρώπους [...] φέρεις ἀξίως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος...».

Σχετικὴ μὲ τὴ γενικὴ χαρὰ τῶν λογίων τῆς ἐποχῆς γιὰ τὴν ἀνάρρηση τοῦ Πλάτωνος στὸ Μητροπολιτικὸ θρόνο τῆς Χίου εἶναι κι ἡ ἀκόλουθη συγχαρητικὴ ἐπιστολὴ³ - ἀνέκδοτη ἀπ' ὅσο ξέρω -, γραμμὲν ἀπὸ τὸν Κωνσταντῖνο Οἰκονόμο τὸν ἐξ Οἰκονόμων ποῦ δασκάλευε τότε στὴ Σμύρνη⁴.

Βαγγέλης Σκουβαράς

1. «Λόγιος Ἐρμῆς», 15 Σεπτεμβρίου 1817, σ. 460-1.

2. Ἐπιστολαί, ἔκδ. Δαμαλά, τόμ. 3, σ. 798-9.

3. Πρόκειται γιὰ τὸ σχέδιο τοῦ γράμματος. Βρίσκεται στὸ Ἀρχεῖο Τυρνάβου τοῦ τμήματος χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης (P1068). Γιὰ τὸ Ἀρχεῖο αὐτὸ βλ. Σωκρ. Β. Κουγέας, *Τυρναβίτες πνευματικοὶ πρόγονοι τοῦ Ἀχ. Τζαριζάνου*, «Θεσσαλικὰ Χρονικά», τ. 7-8 (1959), σ. 355-378.

4. Ἡ ἐπιστολὴ δημοσιεύεται μὲ τὴν ὀρθογραφία της, χωρὶς διορθώσεις. Ὅρισμένα ἀπαραίτητα ἐρμηνεύ-

ματα τὰ καταχωρίζω ἐδῶ: Στ. 23 ἐνεπιστεύθη: Μετὰ τὴ λ. ὁ ἐπιστολόγραφος ἔβαλε ἓνα σημάδι δηλωτικὸ συμπλήρωσης. Καὶ τοῦτο γιὰ τὸ ρ. ἐμπιστεύομαι, χρησιμοποιημένο ἐδῶ μὲ τὴν ἀρχαία του σημασία, χρειάζεται ἓνα ἐμπρόθετο προσδιορισμὸς: ἐνεπιστεύθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ (ἢ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας) τὴν καλλιέργειαν τῶν καρδιῶν σας.. Ἡ συμπλήρωση ἴσως ἐγίνε στὴν τελικὴ μορφή τοῦ γράμματος. Στ. 28 γεράνθηνα: γέριχα, πολυχρονίτικα ἄκαρπα δέντρα. Στ. 28 τὸν τόπον: δηλ. τὴν ιδιότητά. Στ. 33 τοῦ ὁμογνίου: δηλ. τῆς ὁμαιμοσύνης.

σ. 1

Πρὸς τὸν Χίου Πλάτωνα

Ἐχειροτονήθης Μητροπολίτης τῆς πόλεώς σου, ἐπίσκοπος τῶν συμπολιτῶν σου, πνευματικὸς πατὴρ τῆς πατρίδος σου. Ποίαν ἄλλην μεγαλυτέραν εὐδαιμονίαν, ἢ εἰς σὲ αὐτόν, ἢ εἰς τὴν πατρίδα σου, ἠδύνατο νὰ εὐχρηθῶσιν οἱ φίλοι καὶ σοῦ καὶ τῆς πατρίδος σου; Ἐλεγεν 5 ὁ ὁμόνυμός σου Πλάτων, ὅτι τότε εὐτυχεῖσιν αἱ πόλεις, ὅταν βασιλεύσωσιν οἱ φιλόσοφοι, ἢ φιλοσοφήσωσιν οἱ βασιλεῖς. Ἐνομοθέτησαν οἱ Θηβαῖοι νὰ βασιλεύῃ εἰς τὰς Θήβας Θηβαῖος, διὰ νὰ γνωρίζῃ ἐκ πείρας τῶν συμπολιτῶν του τὰ ἥθη. Χῖε τῆς Χίου Μητροπολίτα, εἰς τὴν ἱερὰν σου κορυφὴν βλέπω πεπληρωμένην καὶ τῶν Θηβαίων τὴν 10 νομοθεσίαν καὶ τοῦ Πλάτωνος τὴν φιλόφρονον εὐχὴν. Ἀνέβης τὸν θρόνον τῆς πνευματικῆς σου ἀρχῆς, συμπάρεδρον ἔχων τὴν ἱερὰν φιλοσοφίαν. Κατεστάθης κεφαλὴ τῶν συμπολιτῶν σου, τῶν ὁποίων τὰ ἥθη γνωρίζεις ἀκριβῶς, καὶ κατανοεῖς ἐκ γενέσεως, εἰς πῶτα χαίρουσιν, ἐκ ποίων ἄγονται, πῶς μεθαρμόζονται πρὸς τὸ βέλτιστον. 15

Εὐδαίμονες Χῖοι

Τοῦτ' ἄρ' ἦν πόλεως ἀγαθὸν

οἰκεῖα φύναι πάντ' ἀφ' ὧν πράξει τις εἶ.

Ἐο ποιμὴν, ὅστις ἦλθε νὰ σᾶς ποιμάνῃ εἶναι μέλος τοῦ ποιμνίου. Ὁ ἀρχιερεὺς ὅστις ἐξιλεώνει τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς πόλεώς σας εἶναι συμπολίτης σας. Τὸ λαμπρὸν τῆς ἠθικῆς διαγωγῆς σας πρωτότυπον φέρει τοὺς χαρακτῆρας σας· ὅσον καθαρωτέρους, τόσον κινητικότερους πρὸς μίμησιν. Ὁ γεωργὸς ὅστις ἐνεπιστεύθη τῶν καρδιῶν σας τὴν καλλιέργειαν εἶναι τῆς καλῆς σας χώρας γένημα, ἐξεύρει καὶ τῆς γῆς τὴν φύσιν νὰ διακρίνῃ, καὶ τὸν καιρὸν νὰ ἐπιτυγχάνῃ, καὶ τὴν νέαν βλάστην νὰ αὐξάνῃ, καὶ τὰ εὐγενῆ φυτὰ νὰ βοηθῇ, καὶ τὰ ἀσθενῆ νὰ θεραπεύῃ, καὶ τὰ τρυγῶντα νὰ σωφρονίζῃ, καὶ τὰ βάσκανα γεράνδρα φρονύμως νὰ ὑποκόπτῃ. Ἐχει καὶ τὸν τόπον καὶ τῆς φυτοκομίας τὴν ἐπιστήμην. Σᾶς ἐπιμελεῖται καὶ τὸν ὑπακούετε· 25 διότι σᾶς γνωρίζει ἀκριβῶς καὶ τὸν γνωρίζετε ὡσαύτως. Ναὶ Πανιερώτατε, γινώσκετε τὰ σά καὶ γινώσκῃ ὑπὸ τῶν σῶν. Γινώσκετε καὶ γινώσκῃ καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ πνευματικῶς, καὶ διὰ τὴν υἰοθεσίαν τῆς χάριτος, καὶ διὰ τοῦ ὁμογνίου τὴν συγγένειαν. Εἰς τὴν καρδίαν σου λαλεῖ συμφόνως καὶ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ πατρίς. 30 Ἐντείνε λοιπὸν καὶ κατευοδοῦ, ἀγαθὲ πατριῶτα καὶ φιλόσοφε 35 ἀρχιερεῦ, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἱεροῦ ποιμνίου σου. Ἡ πατρίς σου εἶναι τὸ θέατρον τῶν ἀγαθῶν σου πράξεων, τὰς ὁποίας μέλλουσι νὰ

κηρύξωσιν αἱ Μοῦσαι εἰς τοὺς ξένους. Οἱ δημοπάτριδες ἀδελφοί σου θέλουν πρῶτοι θαυμάσειν τὴν μεγαλοφροσύνην σου, τὴν φιλοκαλίαν, τὴν εὐστάθειαν τῶν βουλῶν, τὸ δραστικὸν τῶν ἐπιχειρήσεων, τὸν ἔνθερμον ζῆλον ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καλοῦ. «Σὲ αἰνέσουσι πρῶτον οἱ ἀδελφοί σου καὶ ὁ ἔπαινός σου πληθυνθήσεται ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ». Ἄπο τώρα ἀκούω τῶν ἀρετῶν σου τὰς εὐφημίας, ἀπο τώρα βλέπω τῆς ποιμαντικῆς ράβδου σου τοὺς καρπούς. Ἄπο τώρα θαυμάζω τὴν ἀρχιερατικὴν αὐλήν σου, ὡς δημόσιον διδασκαλεῖον, καὶ τοῦ Ἐυαγγελίου καὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς Σιβύλλης τοῦ Σινᾶ καὶ τῆς Μούσης τοῦ Ἑλικῶνος.

Οὔτε φρονήσεως ἀλλοτριᾶς ἔχεις χρεῖαν πρὸς τὰς πράξεις τὰς καλὰς, οὔτε φωνῆς δανείου πρὸς πειθῶ καὶ διδασκαλίαν. Καὶ πράττεις συνετῶς καὶ διαλέγεσαι χαριέντως. Εἶσαι καὶ ἔργων πρακτῆρ καὶ μύθων ῥητήρ. Ὁ ποδήρης τῆς ἀρχιερωσύνης τῶν νέων Ἑλλήνων δὲν ὁμοιάζει τὸ ἰδιοτικὸν ἱμάτιον, ὁποῖον ἔφθανε νὰ ἔχη ὁ παλαιὸς Ἰσραηλίτης διὰ νὰ γένη τῶν δυστυχῶν ὁμογενῶν ἀρχηγός. Ἰμάτιον, ἔλεγον ἐκεῖνοι, ἀρχηγός ἡμῶν γενοῦ. Ὁχι οὕτως εἰς τὴν Ἑλλάδα! Σὺ | Πανιερώτατε Μητροπολίτα, ἐγίνες ἀρχηγός, διότι ἔχεις ὅλα τοῦ ἀρχηγοῦ τὰ προτερήματα. Πορφύραν ἔχεις, ἀρετὴν ἔχεις, σοφίαν ἔχεις, λόγον ἔχεις, ζωὴν μόνον νὰ ἔχῃς καὶ ὑγείαν πολυετῆ, διὰ νὰ εὐτυχῇ διὰ σοῦ καὶ ἡ πατρίς καὶ τὸ γένος σου.

Τίς εἶσαι, ἄνθρωπε, καὶ πόθεν ἔγραψας ταῦτας; Τοῦτο ἴσως ἀπορεῖς, σοφὲ Μητροπολίτα, καὶ δικαίως ἀπορεῖς, ἀλλ' ἰδὸν ἐγὼ πρόθυμος πρὸς ἀπόκρισιν. Εἶμαι κάτοικος τῆς Σμύρνης πόλεως, συγγενοῦς τῆς πατρίδος σου. Εἶμαι φίλος τῶν συμπατριωτῶν σου καὶ τοῦ ἀοιδίου προκατόχου σου. Εἶμαι τῶν σοφῶν ἀρχιερέων διάπυρος ἐπαινήτης. Εἶναι ταῦτα ἱκανὰ νὰ δικαιολογήσωσι τὴν τόλμην μου, ἢ χρειάζεται νὰ προσθέσω καὶ τὸ τελευταῖον; Εἶμαι διάκονος τῶν Μουσῶν, τῶν ὁποίων εἶσαι φίλος ἀρχαῖος καὶ νέος χορηγός· ἂν καὶ μικρόν. Ἄλλ' ὅμως ἀξίωσον, φιλομουσότητε ἱεράρχα, νὰ μὲ χαριτώσῃς μὲ τὰς ἀρχιερατικὰς εὐλογίας σου καὶ νὰ μὲ συντάξῃς εἰς τῶν εὐνοουμένων σου τὸν χορόν, δεχόμενος εὐμενῶς τὰς εἰλικρινεῖς φωνὰς μου, μὲ τὰς ὁποίας ἦλθον νὰ συγχαρῶ καὶ σὲ διὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴν πατρίδα διὰ σέ. Μαῦου ἑ' αὐγῆς'.

Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος